

Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon
experimenteert met natuurvriendelijke landbouw

Van intensief naar natuurinclusief

Een wereld om
te ontdekken

In de polders van het Buitengebied van Rhoon ten zuiden van Rotterdam worden landbouw, natuur en recreatie met elkaar verenigd. Stap voor stap gaan boeren hun producten verbouwen in samenhang met het landschap, zogenoemde natuurinclusieve landbouw. Het eerste experiment in de Zegenpolder laat zien dat de omschakeling direct positieve effecten heeft voor de biodiversiteit, ondanks dat het voor de boer nog een zoektocht is.

Bij natuurinclusieve landbouw maken agrariërs zoveel mogelijk gebruik van duurzame en natuurlijke omstandigheden en hulpmiddelen. Niet alleen kunstmest, maar ook compost en stalmest. Geen insecticiden, maar natuurlijke vijanden tegen bladluis die leven in brede akkerranden. De gewassen zoals koolzaad en luzerne hebben zelf meerwaarde, bijvoorbeeld vanwege de rijke bloei of de bodemverbeterende eigenschappen. Onrendabele hoeken worden niet met veel tijd en middelen opgelapt, maar benut door een andere inrichting, zoals struiken, ruigte of plasdras. Door deze aanpak zullen landbouw en natuur beter in balans komen.

Buitenland
van Rhoon:
600ha

Zegenpolder
experiment:
75ha

Experiment Zegenpolder

In de 75 hectare grote Zegenpolder, onderdeel van het Buitenland van Rhoon, is in 2017 van het één op het andere moment gestopt met intensieve landbouw. De agrariër experimenteert daar inmiddels twee jaar met natuurinclusieve landbouw ter realisatie van hoogwaardige akkernatuur.

2017 was een voorbereidingsjaar waarin onder meer de bodem is gerevitaliseerd. Er kon in dat jaar nog nét een seizoen graan op natuurinclusieve manier geteeld worden. 2018 was het eerste volledige jaar met een natuurinclusief bouwplan.

Wat blijkt? De natuur vaart er meteen wel bij. Ten opzichte van het 'nul-jaar' 2017 is de totale vogelstand met 30 procent toegenomen, het aantal broedvogels op de akkers steeg met 55 procent en de insectenstand nam toe met 100 procent!

55% meer broedvogels binnen een jaar

Leerpunten

Naast deze successen leverde het experiment ook tal van leerpunten op. De abrupte omschakeling waarvoor gekozen is, bracht voor de agrariër behoorlijk wat risico's met zich mee. Zonder zwemdiploma sprong hij in het diepe. De boer in de Zegenpolder heeft in het experiment niets verdiend, maar gelukkig ook niets verloren.

Omdat hij geen bestrijdingsmiddelen mocht gebruiken, kreeg de natuur volop de kans. Maar er lagen wel plagen op de loer. Agrariërs zijn verplicht om die plagen te bestrijden zodat ze niet overslaan naar andere bedrijven. Zo eiste bladluis in de erwten zijn tol.

Daar staat tegenover dat met goede verzorging de aardappeloogst boven verwachting goed was. Omdat de aardappelprijs hoog was, kon 2018 gelukkig nog financieel neutraal worden afgesloten.

Vervolg

Komende jaren zal in het Buitenland van Rhoon verder worden gezocht naar de juiste balans tussen de natuur en de landbouw. De bedoeling is dat beide gaan profiteren van de natuurinclusieve werkwijze.

In 2018 en 2019 vonden ook in de andere polders van het Buitenland van Rhoon experimenten met natuurinclusieve landbouw plaats. Zo stonden er verspreid over het gebied percelen met onder meer emmertarwe, veldbonen en soja. Ook werden natuurmaatregelen aangelegd als bloemrijke akkerranden en wintervoedselakkers.

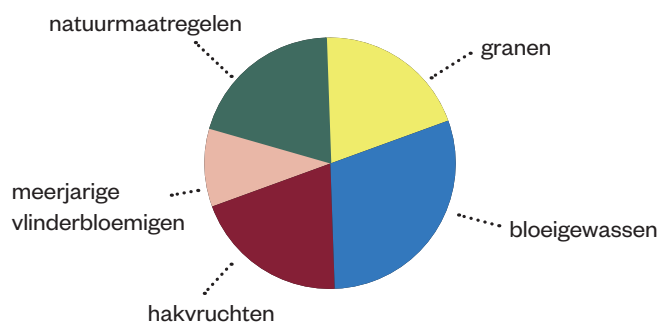
Kennis en ervaringen wisselen de agrariërs met elkaar uit. Kennisinstituten geven advies, monitoren en begeleiden de agrariërs in de gefaseerde omschakeling van hun bedrijfsvoering.

Het natuur inclusieve bouwplan

Op de akkers van de Zegenpolder werd in 2018 een variatie aan gewassen verbouwd. Geen monocultuur maar een achttal gevarieerde producten. Het beoogde natuurinclusieve bouwplan luidde:

- 20% granen (tarwe en gerst)
- 30% bloeigewassen (erwt en koolzaad)
- 20% hakvruchten (aardappel, biet)
- 10% meerjarige vlinderbloemigen (luzerne, klaver)
- 20% natuurmaatregelen die planten en dieren de kans bieden zich door het hele gebied te vestigen en verplaatsen.

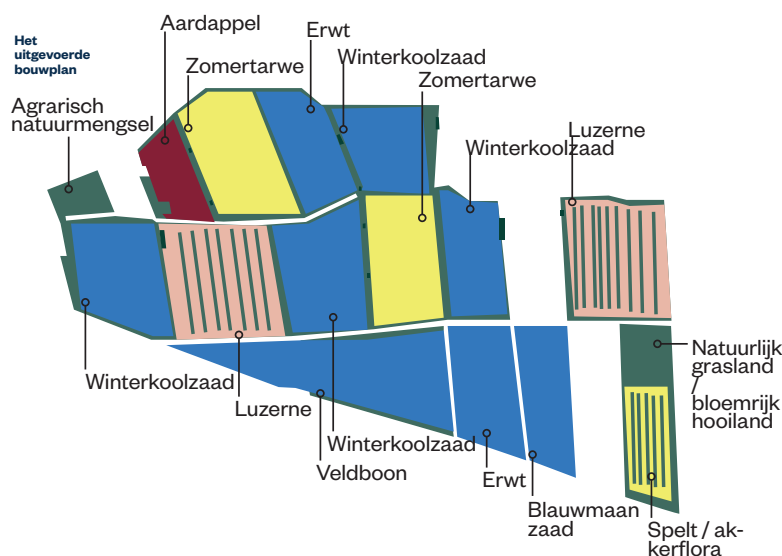
Het beoogde bouwplan

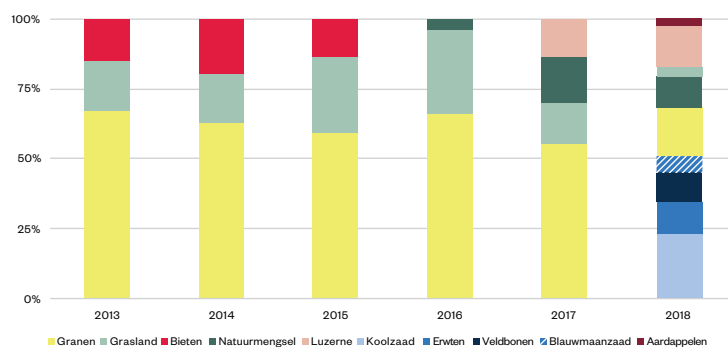
De afgelopen twee jaar werden in de Zegenpolder zo min mogelijk kunstmest of gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Ook heeft de boer minder intensief onderhoudswerk gepleegd aan de akker(randen) en sloten, wat tot minder verstoring leidde en meer leefruimte voor planten en dieren.

De variatie aan gewassen is goed voor de soortendiversiteit boven, op en onder de akker. Bloeiende gewassen trekken insecten en die trekken weer vogels aan. Vlinderbloemigen zoals veldbonen vangen stikstof uit de lucht en brengen dit in de bodem. Het toepassen van groenbemesters zorgt voor een verhoging van organische stof en vermindert uitspoeling van mineralen. De brede akkerranden zijn ook goed voor insecten en vogels, maar zijn ook de habitat voor kleine zoogdieren zoals muizensoorten. En die trekken weer roofvogels zoals uilen aan.

Dat deze systematische en fundamentele aanpak werkt, blijkt uit de resultaten.

Het uitgevoerde bouwplan

De natuurresultaten

De resultaten zijn ronduit spectaculair, de natuur in de Zegenpolder maakt een groeispurt door:

+30%

broedvogels in
de polder

+55%

broedvogels op
de akkers

+100%

insecten in
natuurmaatregelen

Akkervogels keerden terug:

46 soorten wintervogels en
46 soorten broedvogels

Toename: grasmus, kneu en gele
kwikstaart

Vestiging: roodborsttapuit en steenuil

Afname: spreeuw, ringmus en kievit
(oorzaak onbekend)

Akkerflora

Er werden 97 plantensoorten geteld,
waaronder:

Akkerereprijs
Bleke klaproos
Gladde ereprijs
Grote klaproos
Valse kamille

Aantal diersoorten per groep

54 loopkevers	11 zoogdieren
36 zweefvliegen	8 mieren
28 snuitkevers	8 sprinkhanen
26 bijen	7 hooiwagens
15 waterslakken	7 wormen
13 dagvlinders	4 vissen
12 libellen	

Bijzondere bijen: klaverdikpoot,
geelstaartklaverzandbij, weidebij,
roodrandzandbij

De agrarische resultaten

Waar de natuur flink kon profiteren, waren er voor de boer toch wat tegenvallers en leerpunten. Zo was 2018 een bijzonder jaar met een koude start in maart, veel regen in april en mei en extreme droogte in juni, juli en augustus. Dit uitzonderlijke weer in combinatie met de abrupte omschakeling van intensieve landbouw naar natuurinclusief boeren, zorgde ervoor dat de opbrengst tegenviel. Er werd financieel quitte gespeeld.

Het weer is een gegeven, maar natuurinclusief boeren is een agrarische zoektocht. Het ontbreekt in ons land nog aan ervaring en voorbeeldgebieden. Zo moet nog geleerd worden hoe je op de akker natuurlijke vijanden kunt krijgen om bladluizen te bestrijden. Ook is het nog de vraag hoe je efficiënt en natuurvriendelijk voorkomt dat onkruid als melkdistel gaat woekeren.

Het is de bedoeling dat naarmate er meer ervaring komt, de balans ook voor de boer positiever gaat worden. Meer ervaring kan zorgen voor hogere productiviteit. Ook wordt onderzocht of de consument een meerprijs wil betalen voor de natuurvriendelijke producten die van deze akkers komen. Er is een werkgroep gestart om lokaal en regionaal nieuwe afzetmogelijkheden te verkennen.

De onbespoten, natuurinclusieve opbrengst van de 75 hectare grote Zegenpolder:

Aardappel:

35 ton/ha (goed)

Blauwmaanzaad:

400 kg/ha (slecht)

Erwten:

1000 kg/ha (slecht)

Koolzaad:

3,2 ton/ha (goed)

Luzerne:

18 ton/ha (goed)

Spelt:

3 ton/ha (goed)

Veldboon:

1100-2400 kg/ha (matig)

Zomertarwe:

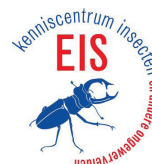
4,2 ton/ha (matig)

Colofon

Deze uitgave is opgesteld op basis van het rapport
'Experiment hoogwaardige akkernatuur Zegenpolder,
Buitenland van Rhoon, 2017: nulmeting.'

Deze nulmeting is in opdracht van de provincie Zuid-Holland
uitgevoerd door:

buitenland-van-rhoon.nl

Een wereld om
te ontdekken